

5. Shamina, V. (1982), "Traditions of American romanticism in Eugene O'Neill's dramas", *Romanticism and realism in literary interactions* ["Tradiciji americkanskogo romantizma v dramaturhii Yu. O'Nila", Romantyzm i realizm v literaturumux vzaemodistivuuax], Kazan, pp. 114-126. (in Russian)
6. Shereh, Yu. (2008), "Sixth Symphony by Mykola Kulish", *Selected Works. Literary studies* ["Shosta symfoniya Mukoly Kylisha", Vybrani praci, Literatyroznavstvo], Vud. dim "Kyievo-Mohylianska akademiia", Kyiv, pp. 343-357. (in Ukrainian).
7. Winther S. K. *Eugene O'Neill. A Critical Study*, Random House, New York, 255 p., available at: <http://www.eoneill.com/library/winther/contents.htm> (in English).

МІФОЛОГЕМА ФЕЙРИ В РОМАНАХ «ЗАЧАРОВАНІ МУЗИКАНТИ» ГАЛИНИ ПАГУТЯК І «ЄДИНОРИГ» АЙРІС МЕРДОК

Галина Бокшань

Старший викладач,
Кафедра іноземних мов,
Херсонський державний аграрний університет (УКРАЇНА),
73000, м. Херсон, вул. Стрітенська 23,
e-mail: alebo@ukr.net

UDC: 82.091

РЕФЕРАТ

Мета. Статтю присвячено міфологічному аналізу романів «Зачаровані музиканти» Г. Пагутяк та «Єдиноріг» А. Мердок. Мета дослідження – з'ясувати специфіку втілення кельтської міфологеми фейрі у творах обох авторів, а також виявити типологічні паралелі у художній прозі письменниць. **Дослідницька методика.** Для дослідження використано порівняльно-типологічний метод, який дав змогу визначити типологічні й оригінальні риси міфомислення Г. Пагутяк і А. Мердок; інтертекстуальний, семіологічний і поетологічний методи, що уможливили виявлення міфологічних інтертекстів, з'ясування семантики міфологічних мотивів і образів, міфологем і міфем та аналіз міфопоетики творів. **Результати.** Виявлено, що генеза головних персонажів і основних мотивів у романах Г. Пагутяк і А. Мердок пов'язана з кельтською міфологією фейрі, яку обидві авторки інтерпретували в готичному ключі. Найвиразніше типологічні збіги у їхніх творах прослідковуються у візуалізації образів чарівної спокусниці, у використанні неоміфологічного прийому дегероїзації образу лицаря, у домінуванні атмосфери фатальної таємниці, кореляції трагічного модусу з топосом болота, а також у зображенні загадкових паралельних світів із відмінними темпоральними ознаками. **Наукова новизна.** У статті вперше здійснено порівняльний аналіз романів «Зачаровані музиканти» Г. Пагутяк і «Єдиноріг» А. Мердок крізь призму авторської рецепції кельтської міфології, а також визначено типологічні схожості міфомислення письменниць. **Практичне значення.** Стаття може бути використана для подальшого вивчення типологічних паралелей у творчості Г. Пагутяк і А. Мердок. Наукові результати можуть лягти в основу написання курсових і випускових робіт.

Ключові слова: міфологема фейрі, типологічні збіги, художня інтерпретація, хронотоп паралельних світів, лицарський епос.

ABSTRACT

Halyna Bokshan. *The fairy mythologem in the novels «The enchanted musicians» by Halyna Pahutiak and «The unicorn» by Iris Murdoch*

Aim. The article is devoted to mythopoetic analysis of the novels «The Enchanted Musicians» by H. Pahutiak and «The Unicorn» by A. Murdoch. The aim of the article is to reveal the specific character of interpreting the Celtic mythologem «fairy» in both authors' works and to reveal the typological parallels in the literary prose of these writers. **Methods.** In the article there have been applied comparative, intertextual, semiological and poetological methods. The applied methods made it possible to determine typological and original features of H. Pahutiak's and A. Murdoch's mythological thinking; reveal mythological intertexts, examine the semantics of mythological motifs and images, mythologems and mythemes and analyze the mythopoetics of the novels. **Results.** The research shows that the genesis of the main characters and major motifs in H. Pahutiak's and I. Murdoch's novels is related to the Celtic mythologem «fairy» which is interpreted in a gothic tradition by both authors. The typological resemblances are traced most vividly in visualizing the Fairy lover mythologem, in using a neo-mythological technique of deheroization of the knight character, in the dominant atmosphere of a fatal mystery, the correlation of tragic modus with the bog topos, and also in constructing enigmatic parallel worlds with different temporal features. **Scientific novelty.** The paper is the first attempt to perform a comparative analysis of the novels «The Enchanted Musicians» by H. Pahutiak and «The Unicorn» by A. Murdoch in the light of literary reception of Celtic mythology, and also to determine typological resemblances of the writers' mythological thinking. **The practical significance.** The article may serve for further study of the typological parallels in H. Pahutiak's and A. Murdoch's creative works. The results of the research can be used for writing course and diploma papers.

Key words: fairy mythologem, typological resemblance, literary interpretation, chronotope of parallel worlds, chivalrous romance.

Образи й мотиви кельтської міфології інспірували появу численних персонажів і сюжетів світової літератури. Кельтські міфологеми лежать в основі поезики багатьох фентезійних творів. Природним видається апелювання до них письменників, біографія яких географічно чи етнічно пов'язана з Ірландією. Так, у художній прозі А. Мердок, зокрема в її романі «Єдиноріг», рецепція кельтської міфології є закономірною. Утім, і серед українських письменників є ті, у творчості яких інтерес до кельтської архаїки виявляється на рівні авторської міфопоетики. Так, Г. Пагутяк вбачає подібність карпатських ландшафтів та ірландських краєвидів, а також відчуває у землі бойків «кельтську магію», тому саме на рідній Дрогобиччині вона «шукала декорацію до майбутнього роману про Тих, що літають в повітрі» [7, с. 146]. Есеї письменниці наповнені оповідями про духів природи, зокрема, ельфів, які вночі танцюють на галявинах поблизу печери Прийма [7, с. 153]. Навіть витоки образу Пана в чорному костюмі з блискучими гудзиками авторка пов'язує з тими, «кого британці називають фейрі» [10, с. 54].

Поетика романів «Зачаровані музиканти» Г. Пагутяк і «Єдиноріг» А. Мердок була об'єктом різноаспектних досліджень: Н. Букіна схарак-

теризувала готичні елементи «Зачарованих музикантів» крізь призму гендерної проблематики і з'ясувала типологічну спорідненість феєрії Г. Пагутяк зі «Замком Отранто» Г. Волпола [1; 2]; О. Романенко окреслила функції оніричних мотивів і визначила їх роль у створенні унікального хронотопу роману української письменниці [12]; С. Павличко розглянула роман «Єдиноріг» як «утілення авторської концепції людської долі і свободи» [11, с. 297]. Утім, порівняльний аналіз обох творів крізь призму авторської рецепції кельтської міфології досі не здійснювався, що й визначає актуальність теми нашого дослідження.

Мета статті – з'ясувати специфіку втілення кельтської міфологеми фейрі у творах Г. Пагутяк і А. Мердок, а також виявити типологічні паралелі у художній прозі письменниць.

Міфологема фейрі в романах «Зачаровані музиканти» та «Єдиноріг» репрезентована образами чарівної спокусниці (fairly lover), топами чарівної землі (fairly land), зачарованих музикантів (fairly musicians), миготливих вогнів (fairly lights), мотивами викрадення (fairly kidnapping) і покарання за порушення табу (fairly stroke).

Утіленням міфологеми чарівної спокусниці в романі-феєрії Г. Пагутяк «Зачаровані музиканти» є Княгиня Тих, що живуть під землею і літають у повітрі, а в романі А. Мердок «Єдиноріг» – «полонянка» замку Гейз Анна Крін-Сміт. Інтертекстуальні зв'язки з кельтськими міфами, зокрема про Пані зі золотим волоссям (Niamh of Golden Hair), візуалізуються передусім у зовнішності героїнь. Атрибутивною ознакою фейрі вважалися руде волосся та одяг зеленого кольору [5, с. 167]. «Пані з огненным волоссям» уперше явилася паничу Матвієві Домницькому «у пишній сукні, поверх якої здіймався під вітром зелений плащ» [8, с. 13]. У романі Г. Пагутяк цей маркер фейрі набуває номінативної функції: загадкова героїня постає саме як Пані з жовтим/огненным волоссям. Описове називання загадкових істот у «Зачарованих музикантах» відображає кельтську традицію говорити про фейрі евфемізмами, що свідчить одночасно про страх і шанобливе ставлення до них [5, с. 167]. Рудоволоса авторка відчуває якийсь містичний зв'язок з фейрі: «У нікого в роду не було такого волосся. Воно з'явилося з дідової пам'яті про панну-молоду, чий привид пронісся над нічним багаттям, чия неспокійна душа живе, можливо, в моєму тілі» [9, с. 59].

У портретних описах Анни Крін-Сміт неодноразово акцентується колір її волосся: «Вона мала пишне червоно-золотаве волосся, золотисті очі й бліде, вкрите ластовинням, обличчя без натяку косметики» [6, с. 25]. Окрім того, всі покоївки сусіднього замку Райдерс та його господина Еліс Лер мали волосся такого ж кольору. На зустрічі з Еффінгамом Купером тасмнича полонянка Гейза була одягнена в «коротку

сукню з темно-зеленого льону» [6, с. 106]. У фольклорних джерелах зазначається, що феїри не подобалося, коли люди одягали їхні кольори (зелений або червоний), і могли завдати клопотів тим, хто наважувався використовувати їх у вбранні [5, с. 170].

Кельтські міфи характеризують Чарівну спокусницю (fairy lover) як неймовірно вродливу жінку, яка викрадала красивих земних чоловіків і робила їх своїми коханцями / слугами. Зазнавши любові до неї, полонені забували про людський світ і повністю присвячували себе високим почуттям. Феїри викрадали не лише юнаків перед весіллям, а й молодих дівчат (наречених) [5, с. 173–174]. У «Зачарованих музикантах» юну Докію забрав до іншого світу «гарний на вроду і шляхетний на виду» [8, с. 210] Князь Тих, що живуть під землею і літають у повітрі, якого супроводжували музиканти. Пані з огненним волоссям з'явилася Матвієві через тиждень після заручин із Теклею Ліською. Після зустрічі з Княгинею юний Домницький мимохіть зрікся попереднього життя і вирушив на пошуки красуні, яка лишила рану на його серці.

У романі «Єдинокорі» кожен чоловік, який знайомився з надзвичайно привабливою Анною Крін-Сміт (Макс Лер і його син Філіп, Еффінгам Купер, Джеральд Скоттоу, Деніс Ноулан), наповнювався романтичними почуттями до неї. Коли Еффінгам уперше дізнався про полонянку Гейза, «образ цієї жінки заволодів ним, відібрав спокій, проникав навіть у сни» [6, с. 83]. Описуючи свої почуття до Анни, він використовував такі вирази, як «миттєва підкореність», «налаштованість», «тяжіння» [6, с. 84]. Несамовита пристрасть повністю заволоділа Еффінгамом: «Дивно-трагічна і разом з тим скромна краса Анни віднині уявлялася йому тим чарівним замком, якого, як передчував, він буде прагнути до кінця свого життя» [6, с. 85]. Чари Анни не залишають байдужим навіть літнього власника Райдерса – поважного філософа Макса Лера: на думку Купера, «полонянка якимось чином хвилює і уяву старого» [6, с. 85].

Мотив кохання до Прекрасної Пані в інтерпретації Г. Пагутяк та А. Мердок більше суголосний кельтським міфам, ніж лицарському епосу, в якому поклоніння поєднується з героїкою. Образ Матвія Домницького цілком позбавлений героїчного первня: він більше схожий на заблуканого сновиду, ніж на звияжного воїна. Хоча письменниця й порівнює його з куртуазним лицарем, «що лягає, встає і чинить славні діла з думкою про свою Прекрасну Даму» [8, с. 147], у ньому все-таки домінує семантика служіння: був «як чернець, залоблений в Ісуса чи Діву Марію» [8, с. 147].

У «Єдинокорі» закохані в Анну чоловіки або виявляють довготривалу пасивність, або є недостатньо активними щодо звільнення чарівної

полонянки, тому спроба викрадення приречена на невдачу. Мешканець сусіднього замку Філіп Лер «спостерігає і чекає», відмовившись від думки змінити ситуацію: «Відступив. <...> Спочатку хотів її звідси забрати, хотів звільнити» [6, с. 71]. Деніс Ноулан сумнівається, чи цей чоловік «хоче що-небудь зробити... зараз» [6, с. 74]. Еффінгаму здавалося, що Філіп «черпає дивне задоволення з усвідомлення того, що прекрасна істота знаходиться в ув'язненні» [6, с. 88]. Лише через сім років чекання молодший Лер наповнився готовністю звільнити Анну. Не здатний на рішучий крок і сам Купер: «<...> думка про те, що йому насправді трапляється можливість забрати Анну, жахливо його лякала» [6, с. 86]. Йому більше подобалася інша роль: «Повинен бути закоханим в Анну, повинен бути її слугою» [6, с. 87]. В образі Еффінгама акцентується схильність до дезертирства у звичайний світ [6, с. 267]. Натомість семантикою героїзму наділено жіночий персонаж: саме Меріан Тейлор – компаньйонка місіс Крін-Сміт – з азартом полководця пропонує Еффінгаму визволити Анну, «знищити зачаровану стіну навколо неї» [6, с. 149].

Образ Прекрасної Пані в обох романах корелює з мотивом смерті і, відповідно, генерує трагічний модус творів. У «Зачарованих музикантах» після втечі Матвія за дивних обставин помирає його батько – Олександр Домницький, потім гинуть товариші дідича, які вирушили на пошуки молодого панича, а далі трапляється низка загадкових смертей (перекупки, маленького хлопчика, різьбяря, двох волоцюг, хатника, слуги Петра). Музиканти пов'язували загибель цих людей із прокляттям, що нависло над родом Домницьких: «За тими, хто потрапляє під землю, тягнеться кривавий слід» [8, с. 208]. Пані з огненным волоссям, як і міфологічні фейрі, здатна на помсту за заподіяну їй кривду, наприклад, за зрубане дерево [5, с. 179]. Саме так вона пояснила Матвієві нещастя його сім'ї: «Твій дідо зрубав моє дерево. І за це його рід несе покуту» [8, с. 217].

У «Єдиного» Анну звинувачували у спробі вбивства її чоловіка Пітера, смертельну кулю від неї дістав Джеральд Скоттоу, а Філіп Лер випадково застрелився, коли чистив рушницю. Міс Тейлор вразила «упевнена у своїй всевладності жорстокість» [6, с. 50], що прозвучала у словах Анни про Деніса Ноулана: «Я думаю, він дозволив би мені повільно вбивати його» [6, с. 50]. Меріан також побачила у ній не лише королеву, а й жінку, «здатну на злочин» [6, с. 262]. Еффінгам Купер називає Анну демонічною істотою, провісницею чогось фатального, Прекрасною Безжальною Дамою, блідим вампіром, який намагався його вбити, чарівницею, яка сіє смерть [6, с. 313–314]. Зловісна семантика образу прочитується й у самохарактеристиці Анни: «Я таємно годува-

лася вами, як вампір» [6, с. 256]. Таке аранжування жіночих персонажів алюзійно пов'язане з поемою Джона Кітса «La Belle Dame sans Merci» («Безжальна красуня»), у якій ідеться про безіменного лицаря і загадкову фею, та картинами Артура Хьюза, Френка Діксі й ін. із такою ж назвою.

«Нещасний, чом ти помарнів,
Чом день у день блукаєш сам?
Зів'яв комиш, у лісі змовк
Пташиний гам».

<...>

«Зустрів я панну у лугах,
Красу гаїв, дитину фей;
З-під довгих локонів палав
Огонь очей» [4].

Прикметно, що трагічні випадки в обох романах співвіднесені з топосом болота. У романі Г. Пагутяк підступна твань поглинула обох друзів Олександера Домницького: «Лукашів кінь опинився в болотяній ямі, по вінця налитій водою <...>. Серце вершника не витримало шаленого бігу, й Лукаш вмер за мить до того, як копита торкнулись води»; Миколаєві, який поїхав товаришеві навперейми, «знесло півголови гіллею верби, що нависла над болотом» [8, с. 172]. Героя А. Мердок – Еффінгама Купера – дивом урятував від такої смерті Деніс Ноулан, який знав безпечні місця.

Утіленням міфологеми Чарівної землі (fairly land) у романі «Зачаровані музиканти» є Країна за Дунаєм, де владарюють Княгиня і Князь Тих, що живуть під землею і літають у повітрі, а в «Єдиногогу» – замок Гейз, у якому мешкає Анна Крін-Сміт та її «наглядачі». Інтерпретуючи цю кельтську міфологеми, обидві письменниці актуалізують хронотоп паралельних світів. Ознакою Чарівної землі, яка була віддаленим прекрасним місцем на острові в океані, під пагорбами або на болотах, є відмінний від земного часовий вимір: вечір танцю міг прирівнюватися до століть людського життя [5, с. 174]. Докія, яка перебувала упродовж року у Країні за Дунаєм, відчула її особливість: «То був не рік, а цілих сім, бо час серед тих, що літають у повітрі й живуть під землею, спливає по-іншому» [8, с. 137]. Після повернення у земний світ вона «хотіла залишити для себе відчуття простору й часу того прекрасного світу» [8, с. 149]. Наявність ще однієї реальності усвідомлюють й інші персонажі «Зачарованих музикантів»: на думку Миколая, Олександр Домницький «жив одночасно в нашому та іншому світі» [8, с. 56]. У книзі «Уріж та його духи» Г. Пагутяк особливо відчутна суголосність семантики топосу Країни за Дунаєм і міфологеми Чарівної землі: це країна, «де немає печа-

лі й горя <...>. Там грають музики, що літають на прекрасних конях, там вічне свято, як на острові Авалон» [10, с. 56–57].

У версії А. Мердок топос Чарівної землі набуває виразних готичних атрибутів, що акцентує С. Павличко: «Готичний будинок Анни Крін-Сміт на тлі вражаючого ландшафту (з одного боку зловісне, холодне море, з другого – непрохідні болота, що ночами випромінюють зелене сяйво), і тяжка атмосфера загадок і жахів, і дивакуваті мешканці дому – все це нагадує традиції готичного роману. <...> «Єдинокорі» належить до тих романів письменниці, де вирують демонічні пристрасті, а образи насичені темною символікою» [11, с. 297]. Прибувши до замку Гейз, що знаходився на березі моря («віддалена і, на думку більшості, прекрасна земля» [6, с. 9]), Меріан Тейлор одразу ж помітила його відмінність від звичної для неї реальності та усвідомила «початок переходу до цілком невідомого життя» [6, с. 16]. Після невдалої спроби викрадення Анни дівчині здалося, що «не два дні минуло, а дуже багато років» [6, с. 251]. Еффінгам також відчував наявність кількох реальностей, дивлячись на людей, які мешкали поза замком Гейз: «Вони ж зовсім із іншого світу, зовсім з іншого часу, не з того, з якого він щойно вийшов» [6, с. 224]. Джеймсі Еверкріч мав макабричне уявлення про мешканців замку: «Усі його місцеві жителі перебувають у родинних стосунках з нечистою силою» [6, с. 51]. Меріан Тейлор вважала, що кров фей тече в жилах Деніса Ноулана, якого Джеймсі зараховував до невидимих створін: «Ми його так і називаємо – «людина-невидимка» [6, с. 54]. Джеральд Скоттоу також видавався Меріан досить таємничим: «Значить, і в ньому тече кров казкових істот!» [6, с. 55]. Еффінгаму міс Тейлор нагадувала «тендітного ельфа, крихітну чарівну панянку» [6, с. 225], а він сам «загравав з чорною магією, підтримував зв'язок з темними силами» [6, с. 225]. Згідно з уявленнями кельтів між світами знаходилися ворота або входи [5, с. 174]. Ця міфема акцентується у зверненні Філіпа Лера до Анни: «Вийти через ворота у реальний світ – ось що тобі потрібно» [6, с. 261].

Міфологічна Чарівна земля була монархією, якою керувала феїрі-королева [5, с. 177]. У версії Г. Пагутяк Країною за Дунаєм правили Князь і Княгиня Тих, що живуть під землею і літають у повітрі. Утім, головною у ній усе ж вважалася Княгиня: один із музикантів підкреслив це, звертаючись до Матвія: «Чи ти знаєш, що ми служимо Княгині й вона для нас важніша, ніж Князь?» [8, с. 208]. Саме двір Княгині, а не Князя був місцем, у якому лише раз на рік сходилися духи землі, повітря, води й дерев.

У романі А. Мердок образ «полонянки» Анни амбівалентний, бо в ньому поєднується семантика жертви й володарки: «Це був голос королеви, голос тієї, над якою ніхто не мав влади» [6, с. 51]. Така специфіка

образу оприявнюється в роздумах Меріан: «від Анни віяло силою, навіть у цій жалогідній кімнаті вона лишалася королевою, полоненою королевою, і, як царська особа, вона мала право сама вирішувати свою долю» [6, с. 289]. Еффінгам Купер називав Анну принцесою, таким же «титолом» її нагородила його подруга Елізабет.

Фейрі відзначаються любов'ю до музики. Майже ніхто не міг встояти проти нав'язливого мотиву, гіпнотичний ритм якого відрізнявся від мелодій смертних. До улюблених фейрі інструментів належали сопілка, арфа [5, с. 176]. Мотив чарівної музики є одним із основних у романі Г. Пагутяк. Його розгортання співпадає зі зав'язкою твору: «нелюдська» музика є частиною «дикого весілля», яке бачив Матвій Домницький. Він не володів грою на інструментах до зустрічі з Пані, а потім отримав дар музикування: «Руки самі завертілись, а ремінь бубна приріс до шиї. І все це без зусиль, так легко, наче Матвій ще в колисці мав бубон і бив по ньому ногами» [8, с. 110]. Музика в романі наділена потужною силою, і це відчув на собі юний Домницький: «Та вона встигла змінити його незворотно, асоціюючись з образом пані, що її ця музика супроводжувала» [8, с. 86]. Сопілка була одним із інструментів зачарованих музикантів, які брали участь у «дикому весіллі». Настя, яку малою порятувала в лісі «пані, вбрана, як крульова», розповіла Осипу, що «там, де нібито було болото, чулася музика, співи» [8, с. 74]. Погоджуємося з Н. Чухонцевою, яка зазначає: «У романі-феєрії «Зачаровані музиканти» музика є смисловим і структуротворчим стрижнем, а відповідний концепт постає в інтерпретаціях, близьких до ідей давньосхідної та античної філософії, а також кельтського та українського міфомислення» [3, с. 114].

Атрибутом Чарівної землі в «Єдиногогу» також можна вважати містичну мелодію, хоча цей мотив у ньому не такий виразний, як у романі Г. Пагутяк: у замку Гейз «ніби ледве чутно звучала безугавна, ниюча музика» [6, с. 33]. «Один із невидимих створінь» – Деніс Ноулан – мав хист до гри на фортепіано і співу. У зображенні сцени музичного вечора в романі А. Мердок домінує атмосфера таємничості: «Звуки наповнювали собою кімнату, об'єднували всіх у ній присутніх і нібито відносили на величезній золотій хмарині у простори» [6, с. 164]. Коли Деніс виконував пісню, здавалося, що «слухачам, які сидять на своїх стільцях, належить стати учасниками якогось чудесного перетворення. Але сам Деніс зробився майже невидимим, настільки з його волі звуки заволодили зовнішнім світом» [6, с. 164].

Переміщаючись із одного місця в інше, фейрі тримали над головами крихтіні ліхтарі, тому люди сприймали їхні процесії як миготливі вогники [5, с. 174]. Образ «дивовижного зеленого світла» є лейтмотивним у «Зачарованих музикантах»: воно з'являється у пивниці маєтку Домниць-

ких, у покинутому замку, в якому ночували Миколай і Лукаш. У романі А. Мердок цей образ має зловісну семантику. Еффігам Купер, заблукавши на болоті, побачив «відьмині вогні»: «Плямка світла; яскраво-зелений вогник; його начебто хтось увімкнув на землі. Світіння серед чорноти, натяк на чиюсь присутність, чітку, незбагненну, загрозливу» [6, с. 191]. Хоча він не вірив в існування відьом і духів, однак «відчував, що навколо збираються грізні сили, ворожі людям» [6, с. 191], і пошкодував, що не має на собі хрестика.

Таким чином, генеза головних персонажів і основних мотивів у «Зачарованих музикантах» Г. Пагутяк і «Єдиного» А. Мердок пов'язана з кельтською міфологією фейрі, яку обидві авторки інтерпретували в готичному ключі. Найвиразніше типологічні збіги у романах письменниць прослідковуються у візуалізації образів чарівної спокусниці (Niamh of golden hair) – Пані з огненним волоссям і Анни Крін-Сміт, а також у кореляції обох героїнь з мотивом смерті та аллозійних зв'язках із баладою Дж. Кітса «La Belle Dame sans Merci». Окрім того, схожість помітна й у використанні неоміфологічного прийому дегероїзації образу лицаря, у домінуванні в обох творах атмосфери фатальної таємниці, кореляції трагічного модусу з топосом болота, у зображенні загадкових паралельних світів із відмінними темпоральними ознаками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Букіна Н. «Готика» в романі «Зачаровані музиканти» Галини Пагутяк під кутом зору гендерних інтерпретацій. *Наукові праці. Літературознавство*. Миколаїв, 2014. Вип. 219. Т. 231. С. 24–28.
2. Букіна Н. Типологія родинного прокляття та помсти в романі «Зачаровані музиканти» Галини Пагутяк. *Слово і Час*. 2013. № 6. С. 93–97.
3. Чухонцева Н. Семіосфера концепту «музика» в романах Галини Пагутяк. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. Херсон, 2017. Вип. 28. – С. 110–115.
4. Кітс Дж. La Belle Dame Sans Merci URL: www.ukrcenter.com/Література/Джон-Кітс/59356-1/La-belle-dame-sans-mercj (дата звернення: 18.05.2017).
5. Monaghan P. The Encyclopedia of Celtic Mythology and Folklore. New York : Facts On File, 2004. 512 p.
6. Мердок А. Єдиного. Москва : ООО «Издательство АСТ»; Харьков : Изд-во «Фолио», 2002. 317 с.
7. Пагутяк Г. Сентиментальні мандрівки Галичиною. Львів : ЛА «Піраміда», 2014. 192 с.
8. Пагутяк Г. Зачаровані музиканти. Київ : Ярославів Вал, 2010. 224 с.
9. Пагутяк Г. Панна з жовтим волоссям. *Потонулі в снігах*. Львів : ЛА «Піраміда», 2010. С. 59.
10. Пагутяк Г. Уріж та його духи. Львів : ЛА «Піраміда», 2012. 120 с.
11. Павличко С. Лабіринти мислення : інтелектуальний роман сучасної Великої Британії. *Зарубіжна література : дослідж. та критич. статті*. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. С. 271–389.
12. Романенко О. Семантичне дзеркало сну в українській високій і масовій літературі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство, мовознавство, фольклористика*. Київ, 2012. Вип. 23. С. 16–21.

REFERENCES

1. Bukina, N. (2014), “‘Gothic’ in Halyna Pahutiak’s novel ‘The enchanted musicians’ in the light of gender interpretations” [“‘Готика’ в романі ‘Zacharovani muzykanty’ Halyny Pahutiak pid kutom zoru gendernykh interpretatsii”], *Naukovi pratsi. Literaturознавство*, Issue 219, Vol. 231, pp. 24-28. (in Ukrainian).
2. Bukina, N. (2013), “The typology of a family curse and revenge in Halyna Pahutiak’s novel ‘The enchanted musicians’” [“Типологія родинного прокляття та помсти в романі ‘Zacharovani muzykanty’ Halyny Pahutiak”], *Slovo i Chas*, No. 6, pp. 93-97. (in Ukrainian).

3. Chukhontseva, N. (2017), "Semiosphere of the concept 'music' in Halyna Pahutiak's novels" ["Semiosfera kontseptu 'muzyka' v romanakh Halyny Pahutiak"], *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seria "Linhvistyka"*, Issue 28, pp. 110-115. (in Ukrainian).
4. Keats, J. (1958), *La Belle Dame Sans Merci*, available at: www.ukrcenter.com/Література/Лжон-Кірк/59356-1/La-belle-dame-sans-merci (in Ukrainian).
5. Monaghan, P. (Ed.). (2004), *The Encyclopedia of Celtic Mythology and Folklore*, Facts On File, New York, 512 p. (in English).
6. Murdoch, A. (2002), *The unicorn [Yedynorih]*, AST, Moscow; Folio, Kharkov, 317 p. (in Russian).
7. Pahutiak, H. (2014), *Sentimental Journeys around Halychyna [Sentymentalni mandrivky Halychynoiu]*, LA «Piramida», Lviv, 192 p. (in Ukrainian).
8. Pahutiak, H. (2010), *The enchanted musicians [Zacharovani muzykanty]*, Yaroslaviv Val, Kyiv, 224 p. (in Ukrainian).
9. Pahutiak, H. (2010), "The lady with golden hair", *Drowned in snow* ["Panna z zhovtym vollossiam", *Potonuli v snihakh*], LA «Piramida», Lviv, p. 59. (in Ukrainian).
10. Pahutiak, H. (2012), *Urish and its spirits [Urish ta ioho dukhy]*, LA «Piramida», Lviv, 120 p. (in Ukrainian).
11. Pavlychko, S. (2001), "The labyrinths of thinking: an intellectual novel of the modern Great Britain", *Foreign literature: critical studies* ["Labyrinty myslennia: intelektualnyi roman suchasnoi Velykoi Brytanii"], *Zarubizhna literatura: doslidzhennia ta krytychni statii*, Vyd-vo Solomii Pavlychko "Osnovy", Kyiv, pp. 271-389. (in Ukrainian).
12. Romanenko, O. (2012), "A semantic mirror of dream in Ukrainian high and mass literature" ["Semantyчне dzerkalo snu v ukrainskii vysokii i masovii literaturi"], *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Literaturoznavstvo, movoznavstvo, folklorystyka*, Issue 23, pp. 16-21. (in Ukrainian).

КОНЦЕПЦІЯ ГЕРОЇЧНОГО В ХУДОЖНІХ ТВОРАХ ПРО ЖАННУ Д'АРК

Оксана Кіт

Аспірант,
Кафедра світової літератури,
Львівський національний університет імені Івана Франка
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1,
e-mail: oksanochkakit@gmail.com

UDC: 821.091(100):7.046:179.6(092)Ж.д'Арк

РЕФЕРАТ

Мета. Стаття присвячена дослідженню концепції героїчного в художніх творах про Жанну д'Арк. Метою статті є виявити особливості трактування героїчного у творах, присвячених французькій національній героїні, англійської, німецької, французької, бельгійської та української літератур. **Дослідницька методика.** Для дослідження використано порівняльно-історичний та культурно-історичний методи, а також застосовано характерологічний та локально-темпоральний підходи. Використані методи дослідження дали змогу проаналізувати концепцію героїчного в художній літературі про Жанну д'Арк, зокрема у творах європейської літератури. **Результати.** У статті розглянуто специфіку вираження героїчного у творах, присвячених французькій національній героїні, різних літератур, епох та літературних напрямів, з'ясовано вплив особливостей літератури-реципієнта на формування і вираження героїчного у таких творах, а також специфіку авторського трактування героїчного подвигу на прикладі творів про Жанну д'Арк авторства В. Шекспіра,